Kulturutskottets betänkande

1979/80:8

med anledning av motion om ett forskningscentrum i anslutning till Strindbergsmuseet

Motionen

I motionen 1978/79:1865, vars behandling på förslag av kulturutskottet i betänkandet 1978/79:34 uppskjutits till riksmötet 1979/80, har Tore Nilsson m. fl. (m, c, fp) yrkat att riksdagen hos regeringen begär utredning i frågan om upprättandet av ett forskningscentrum i anslutning till Strindbergsmuseet och med hänsyn till folkrörelsernas begränsade möjligheter att nu ställa material till forskarnas förfogande.

I motionen redogörs för den kontakt August Strindberg redan i unga år fick med väckelserörelsen och pietistskrifter genom att hans mor blev läserska.

Strindbergsforskarna har nu tillgång till de skrifter som fr. o. m. 1856 givits ut av Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen (EFS). Materialet finns i EFS förlagsarkiv, vilket är inrymt i en källarlokal. Arkivet måste emellertid flyttas inom en snar framtid utan att man ännu vet var det kan placeras.

Motionärerna anser att det från både svensk och internationell synpunkt vore värdefullt om det trånga Strindbergsmuseet i Blå tornet kunde kompletteras med ett fristående folkrörelsearkiv beläget i museets närhet och därmed också nära det nuvarande EFS-förlaget. I ett sådant folkrörelsearkiv skulle EFS förlagsarkiv utgöra en del och samtidigt som det får sin lokalfråga löst bli tillgängligt för forskningen. Motionärerna tänker sig ett bok-, bild- och tidningsarkiv med läsesal, i vilket folkrörelserna utan ersättning kunde deponera material av det slag som berörs i motionen. Sakkunnig personal förutses komma att behövas för handledning, information och arkivvård.

Som en mer allmän motivering för yrkandet hävdas att man i vår folkliga kulturs historia försummat den betydelse kyrkans och läsarrörelsens idéer haft för omvandlingen och nyskapandet i vårt samhälle.

Strindbergsmuseet

Strindbergsmuseet är inrett i den fastighet, kallad Blå tornet och belägen Drottninggatan 85 i Stockholm, där författaren August Strindberg hade sin sista bostad. Museet omfattar den Strindbergska trerumsvåningen, som är rekonstruerad efter foto och uppgifter från den tid Strindberg var bosatt där. Möbler och andra föremål är nästan alla autentiska. I anslutning till våningen ligger några rum med utställda föremål. Bl. a. finns brev och manuskript samt föremål som illustrerar Strindbergs intresse för målarkonst, fotografering,

musik, teater och naturvetenskapliga experiment. Museet inrymmer också en liten forskarbostad samt ytterligare ett rum i fastigheten, i vilket Strindberg förvarade sitt bibliotek. Detta bibliotek finns nu på Nordiska museet men kommer inom kort att överflyttas till Strindbergsmuseet.

I museets utåtriktade verksamhet ingår – utöver visningar – musikaftnar och teaterföreställningar.

Strindbergsmuseet invigdes 1973 och drivs av en stiftelse i vars styrelse ingår representanter för Stockholms kommun och museiområdet. För kostnaderna svarar i huvudsak kommunen. Statligt bidrag utgår till kostnaderna för en vetenskapligt inriktad föreståndartjänst.

Vissa upplysningar i anslutning till motionen

Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens förlagsarkiv omfattar böcker och annat *tryckt material.*

De svenska bestämmelserna om pliktleveranser av skrift går tillbaka till 1661 års kansliordning. Leveransskyldighet vilar huvudsakligen på tryckerierna. Enligt uppgift från kungl. biblioteket har systemet med pliktleveranser inte alltid fungerat perfekt. När det gäller EFS – förlagets tryck kan luckor finnas i leveranserna. Kungl. biblioteket är enligt uppgift berett ta emot ett exemplar av de titlar (motsv.) som saknas i bibliotekets samlingar.

Stadsarkivet i Stockholm tar hand om folkrörelsearkiv som bildats i Stockholms län med undantag av arbetarrörelsens arkivmaterial, vilket lämnas till Arbetarrörelsens arkiv. Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens arkivhandlingar omhändertas således naturligen av Stadsarkivet. Tryckta skrifter tas emellertid inte emot av Stadsarkivet utom såvitt avser tryck som ingår som en integrerad del av övriga handlingar som arkiverats hos arkivbildaren.

Från *riksarkivets* anslag bestrids kostnader för arvode åt depåföreståndare vid folkrörelsearkiven i Borlänge, Härnösand, Jönköping, Karlstad, Luleå, Umeå och Örebro samt bidrag till andra arkivdepåer än läns- och landskapsdepåer. Med hänsyn till ovan nämnda åtaganden från Stadsarkivet och Arbetarrörelsens arkiv är det inte aktuellt med någon länsdepå för Stockholms vidkommande.

Utskottet

Material av intresse för Strindbergsforskningen finns framför allt på kungl. biblioteket. På Strindbergsmuseet förvaras en mindre del manuskript och brev. Därtill kan i sammanhanget nämnas bl. a. de kommunala biblioteken i Göteborg och Örebro.

Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens (EFS) förlagsarkiv omfattar exemplar av det tryck som kommit ut på förlaget sedan 1856, uppskattningsvis 50–75 hyllmeter. Med anledning av akuta lokalproblem har i motionen 1978/

79:1865 väckts förslag om att detta förlagsarkiv inordnas i ett nytt, fristående folkrörelsearkiv eller forskningscentrum.

Som framgår av det föregående tar varken riksarkivet eller Stadsarkivet i Stockholm emot en samling tryckt material av det slag EFS förlagsarkiv utgör. Kungl. biblioteket är enligt vad utskottet inhämtat i princip berett komplettera sina samlingar med exemplar av de utgåvor som inte tidigare lämnats till biblioteket enligt bestämmelserna om pliktleveranser av skrift. Därigenom uppnås emellertid inte det sammanhållande av samlingen som motionärerna önskar.

Utskottet finner inte att det föreligger ett mera utbrett intresse för ett folkrörelsearkiv eller forskningscentrum av det slag som auktaliseras i motionen. Enligt utskottets mening har inte heller i motionen anförts tillräckliga skäl för att inrätta en sådan fristående institution. Mot den angivna bakgrunden vill utskottet inte förorda en utredning av frågan om upprättande av ett forskningscentrum i anslutning till Strindbergsmuseet. Utskottet avstyrker därför motionen 1978/79:1865.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1978/79:1865.

Stockholm den 6 november 1979

På kulturutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Karl-Eric Norrby (c), Åke Green (s), Kerstin Anér (fp), Tyra Johansson (s), Ingrid Diesen (m), Lars-Ingvar Sörenson (s), Olle Eriksson (c), Hans Alsén (s), Catarina Rönnung (s), Anna Eliasson (c), Bertil Hansson (fp), Elisabeth Fleetwood (m), Ing-Marie Hansson (s) och Gunnel Liljegren (m).

GOTAB 62868 Stockholm 1979